

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/1452-

18. mars 2024

Representantforslag 92 S (2023-2024) om et lærebokløft og mindre og bedre regulert skjermbruk i skolen

Lærebøker, læremidler og digitalisering av skolen er et tema som mange er opptatt av, og som regjeringen holder høyt på agendaen. Jeg tror mange sitter med en følelse av at det har gått for fort frem i digitaliseringen, uten at vi har stilt de riktige spørsmålene om hva skjermbruken gjør med ungene våre. Det ser vi konsekvensene av nå.

Målet for skolen er at alle elever skal lære, trives og mestre. Vi trenger en større bevissthet om når bruk av digitale verktøy fremmer læring og når de ikke gjør det. For å gi flere elever en god utdanning trenger vi en ny mobilisering rundt læring, lesing og konsentrasjon i skolen. Regjeringen er allerede i gang med flere tiltak som støtter opp under dette.

For det første må vi gjøre et krafttak for lesing. Å kunne lese er avgjørende for at vi skal kunne tilegne oss kunnskap, uttrykke oss, delta i samfunnet og utvikle kritisk sans. Lesing er en grunnleggende ferdighet og er svært viktig for å kunne lære i alle de ulike fagene. Det å lære å lese er en utvikling fra den første leseopplæringen til det å kunne lese avanserte, faglige tekster i alle fag. Det er dessverre store forskjeller i leseprestasjoner blant barn og unge. Lesevaner og holdninger til lesing har utviklet seg i feil retning, og det er bekymringsfullt. Det vet vi fra flere undersøkelser, blant annet fra PIRLS og PISA.

Derfor er vi i gang med en leselyststrategi som skal legges fram til våren. Allerede i statsbudsjettet for 2024 har vi bevilget 20 millioner kroner til å styrke elevenes leseferdigheter og lesemotivasjon. Pengene skal gå til kompetansetiltak for lærere og til leselystprosjekter. Faglige trygge lærere med riktig kompetanse er nøkkelen til å styrke elevenes leseferdigheter når elevenes lesevaner er i endring.

Regjeringen ga allerede i 2023 Nasjonalt lesesenter et engangstilskudd på 10 millioner kroner.

Skolebibliotekene våre er viktige for å gi elevene våre god leseopplæring. På skolebiblioteket får alle, uavhengig av bakgrunn, tilgang til bøker og får oppleve leseglede og inkludering. Derfor har vi fortsatt økning av støtten til skolebibliotekene med 5 mill. kroner til totalt 30 millioner kroner i 2024. Forskning har vist at systematisk bruk av skolebibliotek i opplæringen har positiv innvirkning på elevenes læring og leseferdigheter, og bidrar til å utjevne sosiale forskjeller.

Jeg har innhentet informasjon fra Kulturdepartementet om Kulturrådets skolebibliotekordning. Denne ordningen har som formål å gi barn og unge tilgang til et variert og aktuelt utvalg av nye norske bøker gjennom skolebiblioteket. Regjeringen styrket Kulturrådets skolebibliotekordning med 5 mill. kroner i budsjettet for 2024, og har nå gjort ordningen permanent.

Det følger av dagens opplæringslov § 9-2 at elevene skal ha tilgang til skolebibliotek. Dette er en viktig rettighet som vi viderefører i den nye opplæringsloven. Forslag til ny forskrift har nylig vært på høring. Der ble det foreslått å videreføre dagens forskriftsbestemmelse om skolebibliotek. Etter planen vil forskriften være klar i løpet av våren slik at den kan tre i kraft sammen med ny opplæringslov til skolestart i år.

For det andre ønsker jeg at skjerm kun skal brukes i klasserommet når det faktisk bidrar til bedre læring for elevene. Skjermene må brukes med kunnskap og innsikt og vi må være bevisste på hva vi skal bruke når. Jeg har tillit til at lærerne her finner en god balanse som er til det beste for sine elever. Det handler om å finne riktig balanse mellom det digitale og analoge - mellom skjerm og bok, tastatur og penn.

Det finnes ikke noe fasitsvar på hvor mye elevene skal være på skjerm i løpet av skoledagen. I spørsmål til skole-Norge 2023 svarte mer enn syv av ti (73 prosent) skoleledere og skoleeiere at de mente balansen mellom digitale og trykte læremidler er god. Rapporten peker også på at det likevel er en fjerdedel av skolelederne på grunnskoler som mener at de baserer seg for mye på digitale læremidler. Samtidig er det grunn til å være bekymret for barns samlede skjermtid i løpet av en dag, og vi må derfor være bevisste på skolens del av den totale skjermtiden. Skjermbrukutvalget vil legge fram sin rapport 1.november 2024, og vil gi oss mer kunnskap om hvordan barn og unges skjermbruk i barnehage, skole og fritid påvirker helse, livskvalitet, læring og oppvekst.

Balansen mellom skjerm og bok kan bli bedre. Derfor bevilget vi 115 millioner kroner til flere fysiske skolebøker i revidert nasjonalbudsjett for 2023.

For det tredje skal elevene våre lære mer og bedre. Da må det være god konsentrasjon i klasserommet. PISA-resultatene viste at omtrent en av tre elever rapporterer at de blir distraheret av egen bruk av digitale ressurser, mens en av fire elever blir distraheret i alle eller i de fleste timene av at andre elever bruker digitale ressurser. Sånn kan vi ikke ha det.

En av grunnene til at elevene kan streve med konsentrasjon, er forstyrrelser fra mobiltelefoner. Forskningen er tydelig på mobiltelefoner på skolen fører til mindre konsentrasjon og læring og kan bidra til dårligere skolemiljø. Jeg ga derfor Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utarbeide en veileder om regulering av mobilbruk i skolen, og de har nylig publisert sine anbefalinger. Direktoratet anbefaler å strengt regulere elevens tilgang til og bruk av private mobiltelefoner og smartklokker, gjennom ordensreglementet. Anbefalingene er tilpasset barnetrinn, ungdomstrinn og videregående opplæring. Vi følger med på innføringen av reguleringen gjennom Utdanningsdirektoratets faste spørreundersøkelse ”Spørsmål til skole-Norge”.

I strategi for digital kompetanse og infrastruktur sier vi at vi vil utvikle støttmateriell for god digital praksis og elevenes digitale kompetanse og styrke forskning og formidling om digital praksis i skolen.

For det fjerde er kompetansen til lærerne sentral. Det er skoleeierne som har ansvar for å sørge for at lærerne har riktig og nødvendig kompetanse, men regjeringen har gode ordninger for å støtte opp under dette ansvaret, bl.a. tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling og videreutdanning for lærere.

Mange skoleeiere har prioritert digitalisering gjennom tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. På den måten kan de legge til rette for skolebasert kompetanseutvikling i partnerskap med universiteter og høyskoler. Utdanningsdirektoratet har også publisert en rekke kompetansepakker for å bidra til lærernes digitale kompetanse, blant annet om kunstig intelligens. Vi vil kontinuerlig utvikle kompetansepakkene og komme med annet støttmateriell.

For det femte skal elevene være trygge når de jobber med digitale læremidler i skolen. I strategi for digital kompetanse og infrastruktur har vi en rekke tiltak, blant annet for å bidra til bedre etterlevelse av regelverket for personvern. Et av de viktigste tiltakene, som også handler om å beskytte elevene mot uønsket og skadelig innhold på nettet, er god veiledning til skoleeiere om regulering av tilgang. Dette handler om å styre innholdet av apper og programmer på elevenes digitale enheter, regulering av tilgangen til nett for elevene i klasserommet og hjemme, og å filtrere bort uønsket innhold og reklame. Utdanningsdirektoratet vil i 2024 i samarbeid med KS oppdatere den allerede eksisterende veilederen om dette, slik at den fungerer som et godt verktøy for kommuner og skoler i dagens situasjon.

Jeg vil ellers nevne at departementet har innhentet informasjon fra Politidirektoratet og Kripos om bruk av Kripos sin liste over nettsider som kan øke risikoen for forledelse og seksuell utnyttelse av barn. Per 6. mars 2024 har 67 prosent av landets kommuner implementert listen over nettsider, og prosentandelen er sakte økende. Politidirektoratet anbefaler at blokkeringsfilteret for grunnskolen implementeres for samtlige elever i grunnskolen. Jeg støtter deres anbefaling, og er tydelig på at jeg ønsker at kommunene tar i bruk dette filteret.

Jeg vil også nevne at KS er i gang med å utvikle en felles risikovurdering (DPIA) for Google Workspace for Education. I dette arbeidet, som Kunnskapsdepartementet er med på å finansiere med 4,1 millioner kroner, bygger vi videre på arbeid fra Nederland og Danmark. I møtet med de store, internasjonale aktørene er vi avhengige av et godt samarbeid i Europa.

Det er et stort behov for mer og bedre kunnskap om digitale læremidler i skolen. Derfor har vi satt av til sammen 15 millioner kroner til oppstart av et målrettet forskningsprogram.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur